

औद्योगिक वापर असलेल्या गौण
खनिजांचा खाणपट्ट्याच्या मंजूरीबाबत
दिशानिर्देशक सूचना..

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक: गौखनि १०/०६२०/प्र.क्र.१४७/ख-२

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,
तारीख: ०७/१२/२०२०.

वाचा :-

- १) शासन अधिसूचना, महसूल व वन विभाग, क्रमांक गौखनि १०/ ०८१२/प्र.क्र.६१३/
ख, दिनांक १८/०७/२०१३
- २) केंद्र शासनाची अधिसूचना दिनांक १०/०२/२०१५
- ३) शासन अधिसूचना, महसूल व वन विभाग, क्रमांक गौखनि १०/०३१६/प्र.क्र.४७२/ख,
दि. १२/०९/२०१८.
- ४) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्रमांक गौखनि १०/१११८/प्र.क्र.४४८/ख,
दि. २३/०९/२०१९.

-: शासन परिपत्रक :-

केंद्र शासनाच्या दिनांक १०/०२/२०१५ च्या अधिसूचनेनुसार ३१ मुख्य खनिजांना
गौण खनिज म्हणून अधिसूचित करण्यात आले आहे. संचालक भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय
यांनी शासनास सादर केलेल्या अहवालानुसार महाराष्ट्रात आढळणाऱ्या १) Laterite
(लॅटेराईट) २) Silica Sand (सिलीका सॅण्ड) ३) Dolomite (डोलोमाईट) ४) Quartz (क्वॉर्टझ)
५) Quartzsite (क्वॉर्टझाईट) ६) Pyrophyllite (फायरोफीलाईट) ७) Corundum (कोरोडम)
या खनिजांचा औद्योगिक वापर लक्षात घेता केंद्र शासनाने दिनांक १०/०२/२०१५ च्या
अधिसूचनेनुसार घोषित केलेल्या ३१ गौण खनिजांचा खनिपट्टा मंजूर करण्याबाबत महाराष्ट्र गौण
खनिज (विकास व विनियमन) नियम २०१३ मधील तरतूदीच्या अधिन राहून खालीलप्रमाणे
कार्यपद्धती निश्चित करण्यात येत आहे:-

१. ज्या क्षेत्रासाठी खाणपट्टा मंजूर होण्यासाठी संबंधित जिल्हाधिकारी यांचेकडे अर्ज
विचाराधीन असेल, त्याक्षेत्रात संबंधित गौणखनिजाचे अस्तित्व असल्याचा अहवाल किंवा
त्या क्षेत्रात सदर खनिजासाठी पूर्वेक्षण झाले असल्यास किंवा तेथे संबंधित खनिज
असल्याचे भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय यांचेमार्फत खात्री अथवा त्याबाबतचा तसा
अहवाल संचालनालयामार्फत खात्री करून तसा अभिप्राय जिल्हाधिकारी घेतील.

२. भूविज्ञान आणि खनिकर्म संचालनालयामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या पूर्वक्षण (Prospecting) योजनेअंतर्गत वर नमूद खनिजाचा आढळबाबत पूर्वक्षण योजना कार्यान्वित करता येईल व त्यानुसार खनिज आढळबाबत तशी शिफारस राज्य शासनास करतील.
३. राज्य शासनास असे परीपूर्ण प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर अर्जदारास पर्यावरण अनुमती प्राप्त करून घेण्याच्या अटीवर खाणपट्टा मंजूरीबाबत शासन स्तरावर निर्णय घेण्यात येईल.
४. नमूद खनिजाच्या औद्योगिक वापर लक्षात घेता खाणपट्टा मंजूर करण्याचा कालावधी किमान १० वर्ष असेल व सदर खनिपट्ट्याचे नुतनीकरणाचा त्यापुढील १० वर्ष कालावधीपर्यंत करता येईल. मंजूर खाणपट्ट्याचा कालावधी कमाल २० वर्षापेक्षा अधिक असणार नाही. मात्र उद्योगाच्या विकासासाठी आवश्यक तेथे राज्य शासनाला योग्य कारणमिमांसाची नोंद घेऊन हा कालावधी प्रकरण निहाय १० वर्षासाठी वाढवता येईल.
५. खाणकामासाठी पूरेशी खोली गाठता यावी हे सुनिश्चित करण्याचा दृष्टीने मंजूर किंवा नुतनीकरण खाणपट्ट्याचे क्षेत्र हे किंमान १ हेक्टर असावे.
६. नमूद खनिजाचा खाणपट्टा मंजूरीपूर्वी खाणकाम आराखडा प्राप्त करणे आवश्यक राहील.
७. सर्व संबंधित खनिजाचा औद्योगिक वापर तसेच खाणपट्टा मंजूरीचा दीर्घ कालावधी विचारात घेता खाणपट्टा मंजुरीचे अधिकार राज्य शासनास असेल.
८. खाजगी जमीनधारक त्यांच्या स्वतःच्या जागेत खाणकाम करणार असल्यास खाणपट्टा मंजूरीपूर्वी भूविज्ञान आणि खनिकर्म संचालनालय यांचेमार्फत पूर्वक्षण अहवालास मान्यता असणे आवश्यक राहील.
९. शासन अधिसूचना दिनांक १२/०९/२०१८ नुसार शासनाकडे किंवा कोणत्याही सार्वजनिक प्राधिकरणाकडे निहित असलेल्या कोणत्याही जमिनीवर जाहीर लिलावाद्वारे खाणपट्टे मंजूर करण्याची तरतूद करण्यात आली आहे. त्यामुळे दिनांक १२/०९/२०१८ पूर्वी खाणपट्टा मंजूरी संदर्भातील अर्ज सक्षम प्राधिकरणाकडे अधिकाऱ्याकडे प्राप्त झाले असतील व त्यास अनुसरून अर्जदार यांनी पर्यावरण अनुमती अथवा खाणकाम आराखडा व इतर आवश्यक शासकीय परवानग्या सक्षम प्राधिकरणामार्फत प्राप्त केली असल्यास असे अर्ज खाणपट्टा मंजूरीसाठी शासनस्तरावर निर्णय घेण्यास्तव सादर करण्यात येतील.
१०. जिल्हा खनिकर्म अधिकारी वरील कार्यपद्धतीचा व महाराष्ट्र गौण खनिज उत्खनन (विकास व विनियमन) नियम, २०१३ मधील तरतूदीच्या काटेकोर अवलंब करून परीपूर्ण खाणपट्टा मंजूरीबाबतचा प्रस्ताव संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय यांचेमार्फत राज्य शासनास अंतिम मंजूरीसाठी सादर करतील.

शासनाकडून खाणपट्टा मंजूरी आदेश निर्गमित झालेनंतर, जिल्हाधिकारी अर्जदारांसोबत अटी/ शर्तीची पूर्तता केलेनंतर विहीत करारनामा करतील.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२०१२०८१११९१४६६१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(रमेश चव्हाण)
शासनाचे सह सचिव

प्रत,

- १) मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन मलबार हिल मुंबई. (पत्रान्वय)
- २) मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा. मंत्री (महसूल) महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ४) मा. राज्यमंत्री (महसूल) महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ५) सर्व मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) प्रधान मुख्य वन संरक्षक, नागपूर.
- ८) सर्व विभागीय आयुक्त.
- ९) सर्व जिल्हाधिकारी.
- १०) संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, नागपूर.
- ११) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १२) सर्व उपविभागीय अधिकारी.
- १३) सर्व जिल्हा खनिकर्म अधिकारी
- १४) सर्व तहसिलदार.
- १५) महालेखापाल-१, महाराष्ट्र राज्य (लेखा व अनुज्ञेयता), (लेखापरिक्षा), मुंबई.
- १६) महालेखापाल-२, महाराष्ट्र राज्य (लेखा व अनुज्ञेयता), (लेखापरिक्षा), नागपूर.
- १७) सर्व मंत्रालयीन विभाग.
- १८) सर्व कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
- १९) निवडनस्ती "ख" कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.